

Впровадження стандартів митної етики в контексті євроінтеграції

Inculcation of standards of customs ethics in the context of European integration

Лілія Дорофєєва

Ключові слова:

митна етика, митна адміністрація, корупція, Арушська декларація, митні прототипи.

Key words:

customs ethics, customs administration, corruption, Arusha declaration, customs prototypes.

Постановка проблеми. В умовах, коли, нарешті, всі європейські країни ратифікували Угоду про асоціацію України з ЄС, а громадянам нашої держави відкриті можливості безвізового в'їзду до країн Європи, надзвичайної актуальності набуває питання прискорення впровадження міжнародних стандартів в діяльність митних органів. Такі зміни стосуються не лише адаптації митного законодавства з метою уніфікації порядку та процедур здійснення митного контролю та оформлення. Потребує розробки та практичної реалізації низка заходів, спрямована на розвиток етичних аспектів професійної діяльності посадових осіб митних органів.

Стан дослідження. Вивчення засад професійної етики митників здійснювалось фахівцями різних спеціальностей (із кримінального права та кримінології, адміністративного права, державної служби, психології, педагогіки, соціології). Дослідження проблематики морально-етичної поведінки службовців митних органів у своїх працях проводили такі науковці, як: Ю.П. Битяк, О.Ю. Бусол, А.Д. Войцещук, Л.М. Давиденко, Є.В. Додін, Ю.М. Дьомін, С.В. Ківалов, Т.В. Коржинська, Н.А. Липовська, О.С. Нагорічна, О.П. Потушинська, В.В. Прокопенко, С.С. Серьогін, О.В. Серих, Н.С. Тимченко і ряд інших фахівців. Незважаючи на достатню розробленість проблематики етики поведінки митних службовців, у сучасних умовах активної модернізації українських митних органів слід вивчати досвід інших країн для формування моделі поведінки працівників митних органів, максимально наближеної до вимог і стандартів, рекомендованих Всесвітньою митною організацією.

Мета статті – дослідити основи морально-етичної поведінки співробітників митних органів та проблеми їх реалізації в сучасних умовах, запропонувати механізм впровадження в Україні рекомендацій ВМО щодо митної етики.

Виклад основного матеріалу. У широкому розумінні етика (лат. *ethica*, від грец. *ἦθος* – «звичай») представляє собою норми поведінки і сукупність моральних правил. У словнику української мови знаходимо уточнення: це сукупність моральних правил якого-небудь класу, суспільної організації, професії і т. ін.¹. Тлумачать етику і як вимоги, які людина ставить перед собою або яких вимагає суспільство в певному середовищі, соціальній групі населення².

Відповідні середовища, до яких суспільство пред'являє якісь специфічні вимоги, формуються, в першу чергу, на основі спільної праці. У таких соціальних групах виникає етика професійна, яку характеризують як сукупність норм і правил, що регулюють поведінку представника певної професії на основі загальнолюдських моральних цінностей, з урахуванням особливостей його професійної діяльності і конкретної ситуації. Дослідники пов'язують появу перших кодексів професійної етики як сукупності норм правильної, належної поведінки для представників певної професії з періодом ремісничого поділу праці, що припав на XI–XII століття, коли статути середньовічних цехів містили етичні вимоги до професії, характеру праці, людей, які цією працею займались. А метою їх створення називають запобігання неетичній поведінці та

¹ Словник української мови: в 11 томах. – Том 2, 1971. – Стор. 490.- Електронний ресурс. – режим доступу: <http://sum.in.ua/s/etyka>.

² Тлумачний словник економіста Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://subject.com.ua/economic/dict1/656.html>.

рахують їх певною гарантією якості для суспільства, оскільки саме в них містились інформація про стандарти й обмеження діяльності працівників певної сфери³.

У сучасних умовах функціонування державної служби науковці розглядають етику державних службовців як моральні й правові (юридичні) вимоги, які ставляться до особи, що претендує на зайняття посади державного службовця та до державного службовця в процесі виконання ним завдань і функцій держави, її органів⁴. Ю.П. Битяк переконаний, що визначення та закріплення в чинному законодавстві основних вимог до поведінки службовців має важливе значення для підвищення авторитету державної служби, зміцнення репутації державного службовця, підтримання його честі і гідності, посилення вимог до його діяльності⁵.

Л.М. Давиденко вбачає зміст етики в тому, що вона є моральним інструментарієм, визначає систему взаємних моральних прав та обов'язків держави й особи, функціонує як внутрішня потреба, утверджуючи повагу до митної служби і держави; а етику митної служби вважає одним із складників загальної професійної культури, коли посадова особа має виробити власні принципи, норми, цінності професійної майстерності, спілкування, поведінки, дотримуватися встановленої регламентації в різних ситуаціях під час здійснення митних процедур⁶.

Інші науковці під етикою на державній службі мають на увазі систему принципів і норм службової поведінки та діяльності державних службовців. В основі етики на державній службі, на їх думку, лежить уявлення про чесність і непідкупність державних службовців, їх вірність державі і закону, а вступ на державну посаду передбачає гідну поведінку, розвинене почуття честі, чесності й обов'язку⁷.

У своєму дослідженні формування професійно-етичних якостей майбутніх службовців-митників Н.С. Тимченко розуміє поняття «професійна етика службових осіб митних органів» як галузь етичної науки, що вивчає як застосування загальних норм моралі, моральності в діяльності та повсякденній поведінці службових осіб митних органів, так і особливих норм професійної моралі, що виникають та втілюються тільки в даній професійній групі (підгрупах). При цьому виділяє найвагоміші для цієї професії професійно-етичні якості посадових осіб митних органів: громадянськість, толерантність, відповідальність, вимогливість до себе й інших, людяність, сумлінність та інші⁸. Т.В. Коржинська з урахуванням професійних стандартів PICARD⁹ розглядає етику в якості обов'язкової вимоги до професійної діяльності менеджерів митної служби¹⁰.

Багато науковців вважають впровадження та законодавче закріплення правил етичної поведінки публічних службовців обов'язковою умовою формування корпоративних традицій, престижу та іміджу служби¹¹.

Дослідження нормативно-правового регулювання етики виконання службових обов'язків посадовцями, які перебувають на державній службі, дозволяє виокремити основні міжнародні нормативно-правові акти з питань професійної діяльності службовців, та віднести до їх числа: Конвенцію ООН проти корупції (2003 р.); Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією, Резолюцію 51/59 Генеральної Асамблеї ООН 1996 р., якою був ухвалений Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб, Резолюцію 34 / 169 Генеральної Асамблеї ООН 1979 р., якою був ухвалений Кодекс поведінки посадових осіб з під-

³ Шиманова О. Етика і професійна етика : навч-метод. посібник / О. Шиманова. – Л.: ПП Сорока Т. Б., 2013. – 132 с. – С. 12.

⁴ Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: проблеми становлення, розвитку та функціонування: автореферат дис. ... д-ра юрид. наук : Харків. – 2006. – 40 с., с. 19-20.

⁵ Битяк Ю.П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади : [моногрвф.] / Ю.П. Битяк. – Х. : Право, 2005. – 304 с., с. 175.

⁶ Давиденко Л.М. Забезпечення прав і свобод громадян при здійсненні митних процедур (організаційно - правові аспекти) : дис. ... канд. юрид. наук : Академія митної служби України. – Дніпропетровськ, 2007. – 196 с.

⁷ Ноздрачев А.Ф. Государственная служба: Учебник. – М. : Статут, 1999. – 591 с., с. 288.

⁸ Тимченко Н.С. Формування професійно-етичних якостей майбутніх службовців-митників: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук // Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. – К., 2003. – 20 с.

⁹ Профессиональные стандарты PICARD Всемирной таможенной организации [Электронный ресурс] / Всемирная таможенная организация, 2009. – 48 с. – Режим доступа : http://www.wcoomd.org/en/topics/capacity-building/activitiesand-programmes/~/_media/51FABA349EF2470CBFFF1B34CF4D7103.ashx.

¹⁰ Коржинська Т. Професійна діяльність митників: вимоги сучасності / Т. Коржинська. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогіка. - 2016. - Вип. 3. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadred_2016_3_10.

¹¹ Морально-етичні засади розвитку державної служби України: європейський та вітчизняний досвід : наук, розробка / [кол. авт. : С. М. Серьогін, О. В. Антонова, В. Хожило та ін.] ; за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна. – К. : ПАДУ, 2008. – 48 с., с.14.

тримання правопорядку, Рекомендація Кабінету Міністрів Ради Європи Європейським країнам «Про кодекси поведінки для державних службовців», якою схвалюється сприяння урядами всіх країн прийняттю національних кодексів поведінки, основні засади яких ґрунтуються на положеннях Модельного кодексу поведінки державних службовців країн Ради Європи. Модельний кодекс у ході реалізації повноважень вимагає від державних службовців: сумлінно виконувати свої службові обов'язки, проявляти ініціативу і творчі здібності, постійно підвищувати професійну кваліфікацію та удосконалювати організацію своєї роботи; виконувати посадові обов'язки чесно, неупереджено, не надавати будь-яких переваг та не виявляти прихильності до окремих фізичних і юридичних осіб, політичних партій, рішуче виступати проти антидержавних проявів і сил, які загрожують порядку в суспільстві або безпеці громадян; сумлінно виконувати свої посадові обов'язки, дотримуватися високої культури спілкування, шанобливо ставитися до громадян, керівників і співробітників, інших осіб, з якими у нього виникають відносини під час виконання своїх посадових обов'язків; не допускати дій і вчинків, які можуть зашкодити інтересам суспільства та держави чи негативно вплинути на його репутацію¹². Рекомендації Ради Організації економічного співробітництва і розвитку по покращенню етики поведінки на державній службі (1998 р.) вимагають, щоб етичні норми для державної служби були чіткими і зрозумілими.

Крім загальних стандартів належної поведінки державних службовців, вироблених міжнародною практикою, Всесвітня митна організація розробила принципи ефективного управління та службової етики в митних органах, сформулювала основні засади доброчесної поведінки службовців митних адміністрацій, які були схвалені на сесії ВМО у 1993 році в м. Аруша та увійшли в практику міжнародного митного права, як Арушська декларація ВМО. Основна спрямованість документа – на визнанні надзвичайної важливості питання протидії корупції для всіх країн та всіх митних адміністрацій, негативного її впливу на можливості митниць виконувати свою місію та престиж держави. Члени Ради з митної співпраці закликали митні адміністрації приступити до реалізації комплексного і довгострокового плану заходів щодо боротьби з корупцією, а уряди, ділові кола та членів міжнародного співтовариства – підтримати митницю в її боротьбі з корупцією.

Декларація доброчесної поведінки визначає 10 основних факторів, які підлягають врахуванню митними органами під час розробки своїх національних програм «по забезпеченню чесності на митницях», зокрема: 1) керівна роль і відданість справі; 2) регулятивна основа; 3) прозорість; 4) автоматизація або комп'ютеризація; 5) реформування і модернізація; 6) проведення розслідувань (внутрішній аудит); 7) прийняття Кодексу поведінки; 8) ефективне управління людськими ресурсами; 9) підтримка морального стану й організаційної культури; 10) налагодження взаємовідносин з підприємцями та бізнес-спільнотами. У 2003 році була прийнята нова редакція Арушської декларації, завдяки чому було створено концептуальний правовий базис, що включає в себе ряд ключових елементів, реалізація яких хоч і носить для національних митних служб рекомендаційний характер, але підкреслює важливість їх послідовного впровадження в практику митної служби¹³.

На думку вчених, Арушська декларація ВМО має бути взята за основу в роботі митних органів країн світу, оскільки всі зусилля митних адміністрацій можуть бути зведені нанівець без чесності та прозорості. Вона запроваджує політику митної етики на основі визнаних у світі стандартів, а Оновлена Арушська Декларація є базою для запровадження митними адміністраціями антикорупційних програм та проєктів¹⁴.

Такі програми надзвичайно актуальні для України, оскільки вплив корупції на адміністративне й соціальне середовище державних службовців, трансформацію їх моральних норм і цінностей, корпоративну культуру державної служби сьогодні дуже значний¹⁵.

Про першопричини корупції триста років тому писав Шарль Монтеск'є: «Відомо вже з досвіду віків, що будь-яка людина, що володіє владою, схильна зловживати нею, і вона йде в цьому напрямку, поки не

¹² Корупційні ризики в діяльності державних службовців: роз'яснення Міністерства юстиції України від 12.04.2011р. Електронний ресурс. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0026323-11>.

¹³ Потушинська О.П. Арушська декларація Всесвітньої митної організації// Митна енциклопедія: У двох томах. Т. 1;/ Редкол.: ... І.Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. - Хмельницький : ПП Мельник А.А., 2013. - 472 с. -с. 48.

¹⁴ Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 40-1 - Донецьк, ДонНТУ, 2011., Новікова, К.І. Перспективні напрямки інституційного розвитку митної служби в Україні. – с. 112-118., с. 116.

¹⁵ Сergygin С.С. Механізм попередження та протидії корупції в органах публічної влади / С.С. Сergygin // Університетські наукові записки. – 2009. № 4(32). – С. 284-289.; с. 285.

досягне належної їй межі»¹⁶. Таку межу ставить за мету вибудувати Антикорупційна стратегія Всесвітньої митної організації, викладена в Арушській декларації (2003 р.), яка передбачає поряд із заходами організаційного та технічного характеру уведення та дотримання кодексу честі працівника митниці, якісне та професійне управління кадрами, підвищення моральної та організаційної культури.

Розглядаючи морально-етичні вимоги до поведінки окремих категорій чиновників, А.В. Матіос вважає, що етика державних службовців не лише спирається на їх совість, а й визначається суспільними потребами. Відповідно, етичні норми під час виконання службових обов'язків передбачають спеціальні процедури та методи контролю, що залежать від багатьох обставин і визначаються окремо. Службова поведінка, за визначенням, є контрольованою поведінкою¹⁷.

Вітчизняні науковці бачать важливим чинником якісного виконання працівником митниці своїх службових завдань і необхідною умовою суспільної підтримки діяльності митних органів неухильне дотримання морально-етичних принципів і норм та розглядають необхідність розробки морально-етичного кодексу поведінки митника¹⁸. Ідея затвердження кодексу поведінки митника, окреслена в Арушській декларації, давно й активно впроваджується в країнах Європейського Союзу. Так, Кодекс етики службовців і працівників Служби державних доходів успішно запроваджено в Латвії¹⁹. З 1 січня 2016 року був уведений у дію новий Кодекс етики для співробітників податкових та митних органів Словаччини, який зосередив увагу на відповідальності посадовців перед своїми клієнтами, до яких відносить фізичних та юридичних осіб, задіяних у сфері фінансового адміністрування (платників податків, платників акцизів, платників митних платежів, декларантів, державні органи, інші установи та організації, громадськість). Підкреслено, що дотримуючись високих стандартів обробки інформації, фінансові органи надають послуги неупереджено і надійно, будують свої відносини з клієнтами на принципах взаємної поваги та довіри²⁰. На території Кіпру функціонують всього чотири митниці, при цьому питання етичної та доброчесної поведінки митних службовців регулюються Кодексом поведінки, прийнятим у 2003 році відповідно до «Закону 1990 Service Public» та принципів, проголошених Арушською декларацією²¹.

Як і в багатьох країнах Спільноти, для посадових осіб та працівників державного сектору в Португалії діє Кодекс поведінки для співробітників податкової і митної адміністрації. Основними принципами, на яких ґрунтується державна служба в митних органах, є: повага до прав і охоронюваних законом інтересів громадян; законність; ієрархічне підпорядкування вищестоящим органам або керівникам; неупередженість до будь-яких осіб у ході здійснення професійної діяльності; рівність осіб незалежно від їх походження, статі, раси, мови, місця народження, релігії, політичних або ідеологічних переконань, освіти, економічного становища або соціального статусу; збалансованості; поваги та старанності; високої якості обслуговування; цілісності.

Під час виконання службових обов'язків посадові особи повинні виявляти компетентність, ефективність, об'єктивність та неупередженість, діяти в правовому полі, забезпечувати політичну нейтральність державної служби. Митники зобов'язані підтримувати високі стандарти обслуговування й постійно підвищувати свій рівень професійних знань і навичок. Вимоги з формування та дотримання етичних цінностей представниками влади гарантують повагу до людської гідності і цінності кожної людини. Важливе значення приділяється захисту інформації та персональних даних, отриманих у ході здійснення контрольних процедур, а також збереженню професійної таємниці в частині засобів доступу та аутентифікації до технологічного обладнання, програмного забезпечення та баз даних²².

Європейський вибір нашої держави та проголошення стратегічного курсу на вступ до Європейського Союзу вимагає приведення нашого вітчизняного законодавства, в тому числі з питань митної справи, до міжнародних стандартів, та перенесення стандартів цієї організації у внутрішньодержавне право. Як зазначав С.М. Перепьолкін, сам факт укладення Угоди про партнерство і співробітництво з Європейськими співтовариствами та їх державами-членами означає, що наша держава взяла на себе зобов'язання щодо зближення митного законодавства із законодавством ЄС²³.

¹⁶ Монтескьє Ш. Избранные сочинения. – М., 1995. – 803 с.; с. 289.

¹⁷ Матіос А.В. Адміністративна відповідальність посадових осіб. – К.: Знання, 2007. – 223 с., с. 92.

¹⁸ Серих О.В. Морально-етичні аспекти професійної діяльності працівника митниці // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2013. № 5. – с. 75-78.

¹⁹ Офіційний сайт Митної адміністрації Латвії//<https://www.vid.gov.lv>.

²⁰ Офіційний сайт Фінансової служби Словаччини // <https://www.financnasprava.sk/sk/financna-sprava/organy-financnej-spravy>.

²¹ Офіційний сайт Митної адміністрації Кіпру/<http://www.mof.gov.cy/mof/customs/customs.nsf/All>.

²² Офіційний сайт Митної адміністрації Португалії // <http://info.portaldasfinancas.gov.pt/pt/dgci/missao/>

²³ Перепьолкін С.М.. Адаптація митного законодавства України до вимог *acquis communautaire* на прикладі режиму тимчасового ввезення (вивезення) // Митне право. – 2006. – № 4. – С. 12-18., 12.

Адаптація нормативно-правових актів ведеться вже майже двадцять років, відколи була прийнята відповідна постанова уряду²⁴, котра після численних змін була замінена більш досконалою Постановою КМУ від 15 жовтня 2004 р. № 1365 «Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу»²⁵.

Питання добросесної поведінки державних службовців, особливих морально-етичних вимог до їх діяльності та відповідальності за їх порушення знайшли своє закріплення в ряді законодавчих актів, до яких слід віднести Конституцію України, Закони України «Про державну службу» та «Про запобігання корупції», а також Наказ Нацдержслужби України від 05.08.2016 № 158 «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування». До нормативно-правових актів, що деталізують загальні вимоги щодо етики поведінки посадових осіб митних органів, належать: Митний кодекс України²⁶, Кодекс поведінки працівників, до функціональних обов'язків яких належить здійснення управління кордонами²⁷ (в частині, що стосується митних органів), а також Правила етичної поведінки та запобігання корупції в органах ДФС²⁸. Останні включають наступні стандарти поведінки працівників: добросесне, чесне та професійне виконання своїх службових обов'язків; дотримання загальноприйнятих норм моралі та поведінки, співробітники мають бути взірцем добропорядності, вихованості і культури; неупередженість у діях та ненадання переваг будь-якій фізичній, юридичній особі, а також політичним організаціям; забезпечення захисту та збереження державного майна, а також майна третіх осіб, право розпорядження яким отримано завдяки виконанню службових обов'язків, невикористання його усупереч інтересам служби та не за призначенням; дотримання законодавчих та інших нормативно-правових актів, які забезпечують рівні можливості для громадян України, незалежно від раси, кольору шкіри, релігії, статі, національного походження, віку або фізичних недоліків; чітке відокремлення приватних та службових інтересів; дотримання ділового стилю одягу, який відрізняється офіційністю, стриманістю та акуратністю, а також встановленого порядку носіння форменого одягу.

Ратифікувавши Угоду про асоціацію з ЄС наша країна отримала інструмент та дороговказ для своїх перетворень, оскільки саме виконання вимог цієї Угоди дає можливість Україні в подальшому стати повноцінним членом в Європейському Союзі. Базовими вимогами є відповідність Копенгагенським критеріям – параметрам, яким мають відповідати держави – члени Європейського Союзу. У рамках Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» до головних заходів реалізації реформи системи національної безпеки та оборони віднесено вдосконалення кадрової політики, в тому числі перегляд кваліфікаційних вимог та забезпечення чіткого дотримання цих вимог, водночас наголошується, що вирішальними мають бути не тільки професійні, а й особистісні якості людини²⁹.

У 2014 році одночасно з підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС наша держава взяла на себе зобов'язання в процесі модернізації митних органів та законодавства імплементувати Митні прототиби ЄС «Customs Blueprints», у котрих зазначається, що держави Європейської політики сусідства працюють над зміцненням адміністративних та операційних спроможностей своїх митних адміністрацій, а також приводять свої процесуальні норми і процеси у відповідність до стандартів ЄС. Митні прототиби є «інструментом, покликаним допомогти митним адміністраціям покращити свою діяльність»³⁰, який забезпечує вирішення таких завдань, як: 1) оцінка сильних та слабких сторін; 2) виконання аналізу прогалін та потреб; 3) визначення питань, які вимагають розвитку.

²⁴ Постанова КМУ від 12.06.1998 року № 852, «Про запровадження механізму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».

²⁵ Постанова КМУ від 15.10.2004 р. № 1365 «Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».

²⁶ Митний кодекс України від 13.03.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/page>.

²⁷ Наказ МВС України, МЗС України, Мінфіну України, Держприкордонслужби, ГУ Держслужби України від 05.07.2011 № 330/151/809/434/146 «Про затвердження Кодексу поведінки працівників, до функціональних обов'язків яких належить здійснення управління кордонами».

²⁸ Наказ ДФС від 01 грудня 2016 року № 979 «Про затвердження Правил етичної поведінки та запобігання корупції в органах ДФС».

²⁹ Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.

³⁰ Customs blueprints: pathways to better Customs/ https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/customs-blueprints-pathways-better-customs_en.

Одним із таких стандартів являється «Митна етика» (4), метою впровадження якого є забезпечення дотримання принципу верховенства права, а також справедливого, неупередженого, добросовісного, ввічливого, переконливого та професійного виконання обов'язків персоналом.

Стратегічними задачами реалізації цього стандарту має стати: розвиток та реалізація етичних принципів для митної адміністрації, які передбачають обов'язкові стандарти професійної і особистої поведінки, що повною мірою схвалені, дотримуються та підтримуються керівництвом; розвиток і впровадження систем у сфері набору персоналу, навчання, внутрішнього контролю та комунікацій, котрі забезпечують виконання та визнання етичних принципів; розвиток та впровадження системи управління і організації, за допомогою якої забезпечується усунення чи зменшення можливостей для неправомірної поведінки і корупції, а також система внутрішніх санкцій для неправомірних дій співробітників.

Досягнення таких амбітних цілей має забезпечуватись комплексним механізмом реалізації, який включає належне матеріальне забезпечення, високий рівень професійної підготовки, ефективну та уніфіковану систему організації діяльності з акцентом на мінімізацію суб'єктивного впливу митного службовця та інші елементи.

Висновки. Формування, виховання та контроль добросовісності поведінки посадових осіб є пріоритетним напрямком діяльності митних адміністрацій країн Європи. Основні принципи митної етики ґрунтуються на рекомендаціях Всесвітньої митної організації, орієнтованих на реалізацію принципу верховенства права, підвищення якості митних послуг, професіоналізму та високих моральних якостей персоналу.

Впровадження міжнародних стандартів етичної поведінки митників являється складовою частиною системи заходів із комплексної модернізації діяльності митних органів, механізмом реалізації яких повинна стати розроблена з урахуванням митних прототипів ВМО конвенція реформування, початковим кроком реалізація якої має бути ухвалення Кодексу поведінки посадових осіб митних органів.

Анотація

У статті проаналізовано міжнародні стандарти етичної поведінки службовців митних адміністрацій. Проведено аналіз нормативного забезпечення та проблем практичної реалізації етичної політики в митних органах України. Запропоновано механізми впровадження рекомендаційних правил митної етики, що містяться в Митних прототипах.

Summary

In article the international standards of ethical behavior of the officers of customs administrations are analysed. The analysis of standard providing and problems of practical realization of ethical policy in customs authorities of Ukraine is carried out. Mechanisms of introduction of recommendatory rules of customs ethics which contain in Customs prototypes are offered.

Використана література:

1. Словник української мови: в 11 томах. – Том 2, 1971. – С. 490. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/etyka>.
2. Тлумачний словник економіста [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://subject.com.ua/economic/dict1/656.html>.
3. Шиманова О. Етика і професійна етика : навч-метод. посібник / О. Шиманова. – Л. : ПП Сорока Т.Б., 2013. – 132 с. – С. 12.
4. Битяк Ю.П.. Державна служба в Україні: проблеми становлення, розвитку та функціонування : автореферат дис. ... д-ра юрид. наук / Ю.П. Битяк. – Харків, 2006. – 40 с.
5. Битяк Ю.П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади / Ю.П. Битяк. – Харків : Право, 2005. – 304 с.
6. Давиденко Л.М. Забезпечення прав і свобод громадян при здійсненні митних процедур (організаційно - правові аспекти) : дис. ... канд. юрид. наук : Академія митної служби України. – Дніпропетровськ, 2007. – 196 с.

7. Ноздрачев А.Ф. Государственная служба / А.Ф. Ноздрачев. – М. : Статут, 1999. – 591 с.
8. Тимченко Н.С. Формування професійно-етичних якостей майбутніх службовців-митників : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. Наук / Н.С. Тимченко // Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. – К., 2003. – 20 с.
9. Профессиональные стандарты PICARD Всемирной таможенной организации [Электронный ресурс] / Всемирная таможенная организация, 2009. – 48 с. – Режим доступа : <http://www.wcoomd.org/en/topics/capacity-building/activitiesandprogrammes/~media/51FABA349EF2470CBFFF1B34CF4D7103.ashx>.
10. Коржинська Т. Професійна діяльність митників: вимоги сучасності / Т. Коржинська // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогіка. – 2016. – Вип. 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapped_2016_3_10.
11. Морально-етичні засади розвитку державної служби України: європейський та вітчизняний досвід : наук. розробка / [кол. авт. : С. Сьєогін, О. Антонова, В. Хожило та ін.] ; за заг. та наук. ред. С.М. Сьєогіна. – К. : ПАДУ, 2008. – 48 с.
12. Корупційні ризики в діяльності державних службовців: роз'яснення Міністерства юстиції України від 12.04.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0026323-11>.
13. Потушинська О.П. Арушська декларація Всесвітньої митної організації / О.П. Потушинська // Митна енциклопедія: У двох томах. Т. 1 ; Редкол.: ... І.Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. – Хмельницький : ПП Мельник А.А., 2013. – 472 с.
14. Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 40-1 – Донецьк, ДонНТУ, 2011. – С. 112–118.
15. Сьєогін С.С. Механізм попередження та протидії корупції в органах публічної влади / С.С. Сьєогін // Університетські наукові записки. – 2009. – № 4(32). – С. 284–289.
16. Монтескьє Ш. Избранные сочинения / Ш. Монтескьє. – М., 1995. – 803 с.
17. Матіос А.В. Адміністративна відповідальність посадових осіб / А.В. Матіос. – К. : Знання, 2007. – 223 с.
18. Сєрих О.В. Морально-етичні аспекти професійної діяльності працівника митниці / О.В. Сєрих // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Сер. : Юриспруденція, 2013. – № 5. – С. 75–78.
19. Офіційний сайт Митної адміністрації Латвії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.vid.gov.lv>.
20. Офіційний сайт Фінансової служби Словаччини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.financnasprava.sk/sk/financna-sprava/organy-financnej-spravy>.
21. Офіційний сайт Митної адміністрації Кіпру [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mof.gov.cy/mof/customs/customs.nsf/All>.
22. Офіційний сайт Митної адміністрації Португалії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://info.portaldasfinancas.gov.pt/pt/dgci/missao/>.
23. Перепьолкін С.М.. Адаптація митного законодавства України до вимог *acquis communautaire* на прикладі режиму тимчасового ввезення (вивезення) / С.М. Перепьолкін // Митне право. – 2006. – № 4. – С. 12.
24. Постанова КМУ від 12.06.1998 року № 852 «Про запровадження механізму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».
25. Постанова КМУ від 15.10.2004 р. № 1365 «Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».
26. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/page>.
27. Наказ МВС України, МЗС України, Мінфіну України, Держприкордонслужби, ГУ Держслужби України від 05.07.2011 № 330/151/809/434/146 «Про затвердження Кодексу поведінки працівників, до функціональних обов'язків яких належить здійснення управління кордонами».
28. Наказ ДФС від 01 грудня 2016 року № 979 «Про затвердження Правил етичної поведінки та запобігання корупції в органах ДФС».
29. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
30. Customs blueprints: pathways to better Customs/ https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/customs-blueprints-pathways-better-customs_en.

Лілія Дорофеєва,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального права та процесу
Ужгородського національного університету